

Дыялектызмы ў мове твораў Міхася Зарэцкага

Пятрова Н.Я.

Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

Дыяпазон выкарыстання дыялектнай лексікі у творах Міхася Зарэцкага даволі значны. Актыўна ўжывае пісьменнік у сваіх творах лексічныя дыялектызмы. Гэта назвы прадметаў і з'яў, якія абазначаюцца ў літаратурнай мове пры дапамозе слоў з іншымі асновамі: *камяга* 'лодка'*(Рубеж, 4, 54); *струшанка* 'салом, змешаная з сенам' (Вязмо, 3, 77). Асаблівасцю функцыянавання дыялектызмаў у творах М. Зарэцкага з'яўляецца выкарыстанне дыялектных адзінак, што ў першую чаргу зафіксаваны ў дыялектных слоўніках паўночна-ўсходняй тэрытарыяльнай прыналежнасці. Акрамя лексічных, М. Зарэцкі ўжывае шмат фанетычных дыялектызмаў, адлюстроўваючы асаблівасці гукавой сістэмы гаворак: "у *вахвотку*" (Голы звер; 2, 42); "*дападлівы*" (Рубеж; 4, 51); "*пархумы*" (Голы звер; 2, 22). Зразумела, што такія дыялектныя адзінкі дапамаглі пісьменніку выпрацаваць спецыфічны індывідуальны стыль.

У мове твораў М. Зарэцкага функцыянуе даволі значная колькасць словаўтваральных дыялектызмаў: "*любуткі*" (Голы звер; 2, 46); "*нікагутка*" (Кветка пажоўкляя; 1, 333). Часам такая словатворчасць патрэбна праявіць для лаканічнасці мастацкага выкладу. Значна радзей сустракаюцца граматычныя дыялектызмы. Напрыклад, пісьменнік ўжывае лексемы з характэрным для паўднёва-ўсходніх гаворак архаічным канчаткам назоўнікаў меснага склону: "у *грудзѣх?*" (Голы звер; 2, 36). Асаблівай увагі патрабуюць семантычныя дыялектызмы, якія лёгка могуць быць успрыняты як літаратурныя словы з прывычным значэннем. Так, лексема *скачок* ужываецца ў творах М. Зарэцкага са значэннем 'жук-дрывасек' (Голы звер; 2, 34).

Дыялектызмы ў творах пісьменніка выконваюць шматлікія эстэтычныя функцыі: намінацыйную, эмацыянальна-экспрэсіўную, стварэння вобразнасці, стварэння моўнага каларыту, характарыстычную, індывідуалізацыі маўлення.

* Прыклады прыводзяцца паводле выдання: Зарэцкі М. Збор твораў: У 4 т. Мн., 1992 з пазначэннем назвы твора і старонкі.